

კინო, როგორც პროპაგანდისტული ინსტრუმენტი ნაცისტურ გერმანიასა
და სტალინისტურ საბჭოთა კავშირში

სალომე სოხაძე

*სამაგისტრო ნაშრომი წარდგენილია ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტის
მეცნიერებათა და ხელოვნების ფაკულტეტზე კინომცოდნეობაში
ხელოვნებათმცოდნეობის მაგისტრის აკადემიური ხარისხის მინიჭების
მოთხოვნის შესაბამისად*

პროგრამა: სახელოვნებო თეორიის და პრაქტიკის კვლევები და კულტურის
მენეჯმენტი

სამეცნიერო ხელმძღვანელი: ასოცირებული პროფესორი

ხელოვნებათმცოდნეობის დოქტორი

ნინო მხეიძე

ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტი

თბილისი, 2021

განაცხადი

როგორც წარდგენილი ნაშრომის ავტორი, ვაცხადებ, რომ ნაშრომი წარმოადგენს ჩემს ორიგინალურ ნამუშევარს და არ შეიცავს სხვა ავტორების მიერ აქამდე გამოქვეყნებულ, გამოსაქვეყნებლად მიღებულ ან დასაცავად წარდგენილ მასალებს, რომლებიც ნაშრომში არ არის მოხსენიებული ან ციტირებული სათანადო წესების შესაბამისად.

სალომე სოხაძე

25.06.2021

აბსტრაქტი

ისტორიის მანძილზე კინოს სიმბოლური დატვირთვა ქონდა პოლიტიკური კუთხით. მისი განსაკუთრებული უნარი, შეფარვით გადმოგვცეს მესიჯები, არაერთხელ გამხდარა ტოტალიტარული რეჟიმების მანიპულაციის იარაღი. ამის ნათელი მაგალითი XX საუკუნის ნაცისტური გერმანია და სტალინისტური საბჭოთა კავშირი, რომელთა ლიდერები კინოს, როგორც პროპაგანდისტულ ინსტრუმენტს იყენებდნენ, ხალხზე ზეგავლენის მოსახდენად.

მეორე მსოფლიო ომის დასრულების შემდეგ, ამ თემებზე საუბარი მეცნიერულ წრეებში მეტად აქტუალური გახდა. ექსპერტებმა დაიწყეს შესწავლა, თუ, როგორ იყენებდნენ სხვადასხვა ქვეყნები კინოს პროპაგანდის გავრცელებისთვის. ქვეყნებს შორის ანალიზის სფერო უმეტესწილად ნაცისტური გერმანიის და სტალინისტური რუსეთის კინემატოგრაფია იყო.

წინამდებარე ნაშრომი შეისწავლის, თუ, როგორ იყენებდნენ კინოს როგორც პროპაგანდისტულ იარაღს ტოტალიტარული ქვეყნები, კონკრეტულად კი ,განვიხილავ რა მნიშვნელობას ანიჭებდნენ კინოს ნაცისტურ გერმანიასა და საბჭოთა რუსეთში. ამისათვის მიმოვიხილავ ორივე ქვეყნის კინო ინდუსტრიის ისტორიულ ფონს . შევადარებ რა მსგავსებები და განსხვავებები არსებობდა ნაცისტურ და სტალინისტურ პროპაგანდისტულ ფილმებს შორის.

ნაშრომის მთავარ მიზანს წარმოადგენს უარყოს ან დაამტკიცოს ჰიპოთეზა იმის შესახებ , რომ ნაცისტური გერმანიის მმართველები , უფრო ეფექტურად იყენებდნენ კინოს , როგორც პროპაგანდისტულ იარაღს ,ვიდრე საბჭოთა კავშირი. ამ მიზნის მისაღწევად , განვიხილავ და შევისწავლი თითოეული ქვეყნის რამდენიმე მიშვნელოვან და კრიტიკულ კომპონენტს, როგორც არის ინდუსტრიის სტრუქტურა და მხატვრული ნიშნები. შევადარებ აღნიშნული ქვეყნების გამორჩეულ პროპაგანდისტ რეჟისორთა: სერგეი ეიზენშტეინსა და ლენი რიფელშტალის ფილმებს , რომელთა სტილიც რადიკალურად განსხვავდებოდა ერთმანეთისგან, ასევე განვიხილავ ანტიემპტური ხაისათის მატარებელ პროპაგანდისტულ და საბჭოთა გამორჩეულად პროპაგანდისტულ სხვა ფილმებსაც. ნაშრომში ერთ-ერთ მთავარ თემად ვიყენებ

ვალტერ ბენიამინის თეორიას , რომლის მიხედვითაც გერმანელები პოლიტიკის ესთეტიზაციის ხერხს მიმართავდნენ , ხოლო საბჭოთა კავშირში ხელოვნების პოლიტიზირება ხდებოდა .

კვლევის შედეგების საფუძვლებზე, შეგვიძლია დავასკვნათ, რომ ნაცისტური გერმანია უფრო ეფექტური იყო ფილმის წარმოების ხარისხსა და რაოდენობაში, ვიდრე საბჭოთა კავშირი. თუმცა, რაც შეეხება ფილმის, როგორც პროპაგანდის ინსტრუმენტის გამოყენებას, საბჭოთა კავშირი ამას უკეთესად ახერხებდა. იმის გათვალისწინებით, რომ პროპაგანდის ფსიქოლოგიური ეფექტურობის შესახებ საკმაოდ მწირი ინფორმაცია არის ხელმისაწვდომი, კვლევაში გადაჭრით არ არის მითითებული, რომელი სახელმწიფო უფრო ეფექტურად იყენებდა პროპაგანდას, რაც ამ თემის სამომავლოდ კვლევის აუცილებლობას უსვამს ხაზს.

ძირითადი საძიებო სიტყვები : კინო პროპაგანდა , საბჭოთა კინო , ნაცისტური კინო, პოლიტიკის ესთეტიზაცია , ესთეტიკის პოლიტიზაცია.

Abstract

Throughout history, cinema has had a symbolic role from a political point of view. His exceptional ability to convey hidden messages has repeatedly become a tool for the manipulation of totalitarian regimes. A clear example of this is twentieth-century Nazi Germany and the Stalinist Soviet Union, whose leaders used cinema as a propaganda tool to influence the people.

After the end of the Second World War, the discussion of these topics became very popular in scientific circles. Experts began to study how different countries used cinematography for the purposes of propaganda. The field of analysis between the countries was mostly the cinematography of Nazi Germany and Stalinist Russia.

The present paper examines how totalitarian countries used cinema as a propaganda tool, and in particular, discusses the importance of cinema in Nazi Germany and Soviet Russia. For this purpose, I will review the historical background of the film industry in both countries and compare the similarities and differences which existed between Nazi and Stalinist propaganda films.

The main purpose of the paper is to refuse or prove the hypothesis that the rulers of Nazi Germany used cinema more effectively as a propaganda tool than the governors of the Soviet Union. To achieve this, I will review and explore some of the most important and critical components of each country, such as the structure of the industry and its artistic features.

I will compare the films of the distinguished propagandistic directors of these countries: Sergei Eisenstein and Lenny Riefelstahl, whose styles were radically different from each other, as well as other anti-Semitic propaganda films and other distinctive Soviet propaganda films. I use Walter Benjamin's theory as one of the main themes in the paper, according to which the Germans resorted to a method of aestheticizing politics, while art was politicized in the Soviet Union.

Based on the results of the study, we can conclude that Nazi Germany was more efficient in the quality and quantity of film production than the Soviet Union. However, as for the use of the film as a propaganda tool, the Soviet Union was able to do it better.

Given that very little information is available on the psychological effectiveness of propaganda, the study does not indicate which state used propaganda more effectively, which underscores the need for future research on this topic.

Keywords: Cinema Propaganda, Soviet Cinema, Nazi Cinema, Aestheticization of Politics, Politicization of Aesthetics.